

N:o 45.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 3 maj 1895.

— — — — Andra Kammaren — 3 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande upphäfvande af forum privilegium för utländske adelsmän, som i riket inkommit.

(Lagutskottets utlåtande n:o 5).

Till Konungen.

I sin till innevarande Riksdag afgifna embetsberättelse har justitieombudsmannen erinrat, hurusom enligt kongl. brefvet den 26 oktober 1748, jemfördt med 8 kap. 2 § rättegångsbalken och förordningen den 10 januari 1755, hofrätterna upptoge tvister om arf och testamenten efter utländske adelsmän samt om förmynderskap för deras barn. I hofrätterna inregistrerades jemväl bouppteckningar efter aflidne utländske adelsmän, hvilkas testamenten der bevakades, samt förordnades förmyndare för omyndige, tillhörande utländsk adlig slägt. Tillämpningen af berörda kongl. bref vore emellertid så osäker och vacklande, att både de utländske adelsmännen och de personer, som med dem trädde i rättsförhållande, derigenom kunde tillskyndas olägenhet och skada. Lika lätt som det i allmänhet vore att afgöra, hvilka som tillhörde den på svenska riddarhuset introducerade adeln — endast dessa bland de svenske adelsmännen kunde i allmänhet anses hafva forum

i hofrätten — lika stora svårigheter erbjöde sig, då det blefve fråga, huruvida i visst fall en person borde anses såsom utländsk adelsman. Här uppstälde sig spörsmål, om uti ifrågavarande hänseende annan bevisning borde få anföras än offentlig myndighets intyg, och, derest endast sådant intyg godkändes, hvilken offentlig myndighet finge anses förtjena absolut tilltro. Då vidare adelskap inom olika länder vore af mycket olika natur, vore en pröfning icke öfverflödigt, huruvida det intygade utländska adelskapet vore någorlunda jemförligt med det noga begränsade, som här i landet medförde särskildt forum. En sådan pröfning torde emellertid icke af någon hofrätt företagas. I allmänhet och särskildt i Svea hofrätt syntes en temligen liberal tolkning af 1748 års kongl. bref hafva gjort sig gällande. Kunde efterlevande visa något så när sannolika skäl att den aflidne varit utländsk adelsman, vare sig att dessa skäl grundades på officiella intyg eller enskilda utredningar, mottoge hofrätten bouppteckning efter honom och läte testamente i hofrätten bevakas. Men sedermera kunde det inträffa, att tvist uppstode om den dödes qvarlåtenskap och att i denna tvist motparten kunde utreda, att den döde icke varit utländsk adelsman. Det hade till och med händt, att sterbhusdelegare, som sjelfve ingifvit bouppteckning och bevakat testamente i hofrätt, sedermera funnit sin uträkning vid att anhängiggöra tvist om qvarlåtenskapen vid underrätt och der förebragt sådan utredning om att den aflidne icke varit adelsman, att underrätten trots invändning upptagit saken, och att hofrätten, som förut inregistrerat bouppteckning och upptagit testamentsbevakning, måst godkänna underrättens uppfattning. I sådana fall uppstode frågan, hvad kraft och verkan tillkomme inregistrering af bouppteckning och testamentsbevakning vid orätt forum.

Justitieombudsmannen har vidare anfört ett särskildt fall, i hvilket en hofrätt på ansökan af utländsk adelsman förordnat en person till förmyndare för adelsmannens barn, ehuru en underrätt, lydande under annan hofrätt, redan förut utfärdat förordnande för annan person att vara förmyndare. Härvid behöfde ej erinras, att något fel i ärendets behandling, icke låge domstolarne till last. I ett ansökningsärende, der sökanden till äfventyrs ej hade någon motpart, som kontrollerade hans uppgifter, behöfdes det ju endast, att han för underdomstolen undanhölle, men i hofrätten förebragte bevisen för sitt utländska adelskap, för att oegentligheter, liknande de beskrifna, skulle kunna inträffa.

Såsom ännu ett exempel på de följder, osäkerheten på ifrågavarande område medför, kunde anföras, att i många fall testamentstagare, oviss om testamentsgifvaren varit utländsk adelsman eller icke, verkställt bevakning af testamentet såväl i hofrätt som vid underrätt.

För öfrigt hade 1748 års kongl. bref afven i så måtto tolkats olika, att, medan några funne detsamma tillämpligt ej blott på den i riket inkomne utländske adelsmannen, utan ock på hans efterkommande, ansåge andra brefvet tillämpligt endast på den först nämnde.

Riksdagen, som funnit den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden verka i riktning att åstadkomma önskvärd enhet i lagskipningen, har för den skull, i anledning af förevarande framställning, för sin del antagit följande

Lag

angående upphäfvande af rätt för utländske adelsmän, hvilka hit i riket inkommit, till särskildt forum i vissa mål.

Hvad i kongl. brefvet den 26 oktober 1748 stadgas derom, att tvister om arf med de flera mål, som uppräknas i 8 kap. 2 § rättegångsbalken och kunna angå utländske adelsmän, som hit i riket inkommit, skola på samma sätt, som om svenske adelsmän förordnadt är, af hofrätten dömas, varder till all kraft och verkan upphäfdt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1896; dock att dels de mål eller ärenden, som på grund af berörda kongl. bref blifvit derförut i hofrätt anhängiggjorda, skola af hofrätten handläggas och med slut afhjelpas, dels de förmynderskap, i afseende på hvilka enligt samma kongl. bref vårdnaden före 1895 års utgång blifvit af hofrätt utöfvad, skola jemväl derefter förblifva under hofrättens inseende, till dess i laga ordning kan varda annorlunda förordnadt.

Stockholm den 3 maj 1895.

Med undersätlig vördnad.
